Jaroslava Simonová, Dominik Dvořák, Jan Vyhnálek, Jana Straková

Název příspěvku

Pocit akademické marnosti – potenciální příspěvek mechanizmů na úrovni školy (Sense of Academic Futility – the Potential Contribution of Mechanisms at School level)

Klíčová slova v ČJ
Akademická marnost, klima školy, kvalitativní přístup

Klíčová slova v AJ
Academic futility, school ciimate, qualitative approach

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je popsat předběžné výsledky studie zaměřené na zkoumání mechanizmů na úrovni základní školy, které mohou přispívat k vytváření pocitu akademické marnosti.

Teoretická východiska v ČJ

Koncept akademické marnosti byl navržen Brookoverem a Schneiderem (1975) jako jeden z faktorů vysvětlujících rozdíly ve výsledcích škol. Vysoká úroveň akademické marnosti odráží vysokou míru beznaděje, kterou žáci ve školách pociťují a pocit, že musí mít štěstí, aby uspěli. Ve školách charakterizovaných vysokou úrovní akademické marnosti mají žáci dojem, že nemají kontrolu nad svými úspěchy nebo neúspěchy, že učitelům nezáleží na tom, jestli dobře prospívají a pokud mají dobré známky, tak jejich spolužáci se jim posmívají. Dosavadní výzkumy ukazují, že žáci v odborném středním vzdělávání vykazují vyšší pocit akademické marnosti než žáci ve všeobecném středním vzdělávání (Van Houtte & Stevens, 2008, 2010), což vede k jejich menšímu zapojení do studia (Van Houtte & Stevens, 2010) a vyššímu počtu kázeňských problémů (Van Houtte & Stevens, 2008). Proto je tento koncept považován za velmi nosný v oblasti zkoumání důvodů horších výsledků žáků v odborném vzdělávání.

Metodologie v ČJ

Výzkum je postaven na designu prospektivní longitudinální studie zahrnující tři vlny. Do první vlny (podzim 2018) bylo zahrnuto 29 žáků devátého ročníku. Zaměřili jsme se především na dosavadní školní zkušenosti žáků, důvody výběru vzdělávací dráhy/školy a jejich očekávání ohledně nové školy. Data jsme získávali metodou hloubkových rozhovorů před zahájením studia v nové škole. Data byla analyzována pomocí případově orientovaného narativního přístupu. V 1. fázi jsme použili otevřené

kódování, ve 2. fázi jsme vzniklé kódy kategorizovali s cílem identifikovat hlavní témata (Saldaña, 2009).

Závěry v ČJ

První výsledky analýzy ukazují, že škola se může významně podílet na vytváření pocitu akademické marnosti a to zejména tím, že učitelé svým jednáním vytvářejí situace, kdy se žákům zdá, že úsilí věnované vzdělávání je zbytečné, možnosti jeho zúročení jsou malé, nebo je malá naděje na úspěch. Možné kořeny takových situací nacházíme jak v současném strukturálním nastavení vyučování a učení, tak v oblasti didaktických přístupů a postojů učitelů a jejich péče o klima třídy a školy.

Souhrn příspěvku v AJ

The aim of the paper is to describe the preliminary results of a study focused on exploring mechanisms that can contribute to creating a sense of academic futility. The concept of academic futility was proposed by Brookover and Schneider (1975) to identify some factors that might explain the differences in achievement levels among schools. A high sense of futility indicates a feeling of having no control over success or failure in the school system. Data gathered in semistructured interviews was analyzed using a case-oriented narrative approach. The school can play an important role in creating a sense of academic futility by creating situations in which students feel that their opportunity to succeed is small. The possible roots of such situations can be found both in the current structural setting of teaching and learning, and in the didactic approaches and attitudes of teachers and their care for classroom and school climate.

Bibliografie

Brookover, W. B., & Schneider, J. M. (1975). Academic environments and elementary school achievement. Journal of Research and Development in Education, 9(1), 82–91.

Saldaña, J. (2009). The coding manual for qualitative researchers. Thousand Oaks, CA: Sage.

Van Houtte, M., & Stevens, P. A. J. (2010). The culture of futility and its impact on study culture in technical/vocational schools in Belgium. Oxford Review of Education, 36(1), 23–43.